Chapter 14

ОБРАЗ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕСЕЛЕНЦЯ В ГРЕЦЬКОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ПОЛІ: ВІЙНА НАРАТИВІВ У СУЧАСНОМУ ДИСКУРСІ

Сніговська О. В., Малахіті А. В.
DOI https://doi.org/10.30525/978-9934-26-554-9-14

ВСТУП

Тема вимушеного переселення людей стала однією з центральних у сучасному глобалізованому світі, особливо в контексті масових міграцій, спричинених війнами, економічними кризами та екологічними катастрофами. Війна в Україні призвела до безпрецедентної хвилі переміщення мільйонів українців як усередині країни, так і за її межами. Цей феномен активізував не лише гуманітарні ініціативи, але й значно вплинув на медійний та суспільно-політичний дискурси. Образ переселенця став одним із ключових інструментів у формуванні суспільної думки, що використовується у медіапросторі у контексті підтримки й солідарності, або навпаки – поширення антиміграційних настроїв.

Сучасні медіа не просто відображають реальність – вони її створюють, формують і змінюють. Вони можуть запалювати суспільні хвилі, конструювати нові сенси та навіть переписувати історію на очах мільйонів. Інформація, подана у правильному ракурсі, здатна викликати емоції, змінювати свідомість і визначати майбутнє. Так, медіа впливають на те, як саме переселенців сприймають у суспільстві. Конкуренція між різними політичними силами, ідеологічними групами та медійними платформами створює міцне підґрунтя для війни наративів – боротьби за визначення того, яким чином слід трактувати образ переміщеної особи. Як жертви, що потребує підтримки? Як «економічного агента», що може стати корисним для приймаючої країни? Як загрозу соціальній стабільності або культурній гомогенності? У цьому контексті образ переселенця / мігранта / переміщеної особи стає не лише символом, але й полем для жорсткого ідеологічного протистояння.

Актуальність дослідження вищезазначеної теми зумовлена її впливом на політичні рішення, соціальні практики та міжкультурні відносини. Розуміння конструювання образа переселенця / мігранта /

переміщеної особи в медійному дискурсі дозволяє ідентифікувати приховані механізми маніпуляції та стереотипізації, що впливають на реальні життєві умови біженців. Аналіз війни наративів допомагає усвідомити, як саме медіа й політика впливають на формування суспільних настроїв, сприяючи або перешкоджаючи інтеграції переселенців та визначаючи перспективи побудови інклюзивного й справедливого суспільства.

1. Виникнення передумов проблеми та формулювання проблеми

Проблема війни наративів в аспекті репрезентації образу переселенця / мігранта / переміщеної особи має свої витоки в глобальних процесах, які сформували сучасний соціальний, політичний та інформаційний ландшафт. Безсумнівно, однією з ключових передумов є зростання масштабів міграційних криз, спричинених війнами, збройними конфліктами, економічними труднощами та екологічними катастрофами. У випадку з українськими переселенцями, вирішальним тригером стала повномасштабна російсько-українська війна, що призвела до масового переміщення українського населення як всередині України, так і за її кордони. Це створило значне навантаження на приймаючі країни, водночас активізувавши як гуманітарну підтримку, так і суспільно-політичну критику.

Другою важливою передумовою є інструменталізація теми переселенців у суспільно-політичному і медійному дискурсах. У політичній сфері переміщені особи часто стають об'єктами маніпуляції, оскільки їхній образ використовується для досягнення різних цілей – від демонстрації солідарності до мобілізації виборців. У медійному просторі тема переселенців часто подається дещо спрощено, із використанням клішованих фреймів, які акцентують увагу або на гуманітарному вимірі, або на загрозах, які вони нібито становлять для приймаючих країн.

Ще одним важливим чинником, що сприяв виникненню проблеми, є розвиток сучасних комунікаційних технологій. Загально відомо, що соціальні медіа та онлайн-платформи значно прискорюють поширення інформації, сприяючи, водночас, її фрагментації. Це створює певні умови для формування «інформаційних бульбашок», у яких різні аудиторії «споживають» суперечливі наративи про переселенців. Такий розрив у сприйнятті образу значно сприяє загостренню соціальних конфліктів і розмиванню єдиного суспільного консенсусу.

Проблема, запропонована у дослідженні, полягає в тому, що концепт переселенця / мігранта / вимушено переміщеної особи став ареною боротьби конкуруючих наративів, які формують суспільне

сприйняття цього феномену. З одного боку, ліберально-гуманітарні підходи сприяють підтримці переселенців, але часто створюють їхній однобічний образ як «пасивних жертв». З іншого боку, популістські й націоналістичні наративи підсилюють стереотипи про біженців як «загрозу» економічній, культурній та соціальній стабільності країни, що їх приймає. Така поляризація дискурсів не лише ускладнює інтеграцію вимушено переміщених осіб у приймаючі суспільства, але й слугує ефективним інструментом політичної маніпуляції, посилюючи фрагментацію та соціальну напруженість.

2. Війна наративів в аспекті репрезентації образу біженця / переселенця / вимушено переміщеної особи

Образ біженця / переселенця / вимушено переміщеної особи є однією з ключових точок перетину соціальних, політичних та медійних наративів у сучасному глобалізованому світі. Даний концепт часто стає ареною боротьби конкуруючих груп, політичних сил та медіа, які використовують його для конструювання певних ідеологічних посилів, формування суспільних настроїв або легітимізації власних дій. Війна наративів навколо образу переселенців пов'язана з різними інтерпретаціями їхньої ролі в суспільстві, впливу на економіку, культуру та політичний клімат приймаючої країни.

Тож, медіа та політичні а́ктори у медіапросторі використовують образ біженця / переселенця / вимушено переміщеної особи як маркер для просування власних цілей. Наприклад, у ліберально-гуманітарному дискурсі переселенці представлені як «жертви війни або репресій», які потребують підтримки та захисту. Цей наратив спрямований на формування емпатії, мобілізацію міжнародної допомоги та зміцнення ідеї глобальної солідарності. Таке трактування домінує в офіційних звітах гуманітарних організацій, ООН, а також у ліберальних медіа, що акцентують увагу на історіях переселенців, їхній боротьбі за виживання та адаптацію.

Проте у популістському та націоналістичному дискурсі переселенці часто постають, як загроза економічній стабільності, культурній ідентичності або національній безпеці. До того ж, такий наратив підсилюється за допомогою фреймів про «перевантаження» соціальних систем, втрату робочих місць для місцевого населення та потенційні конфлікти через культурні розбіжності. Означений підхід є характерним для консервативних політичних сил, що використовують образ біженця / переселенця / вимушено переміщеної особи для мобілізації електорату, який має ксенофобські настрої.

Ключовим елементом війни наративів постає питання суб'єктності переселенців. Ліберальний наратив, хоча і зосереджений на підтримці,

часто репрезентує переміщених осіб як пасивних отримувачів допомоги, позбавляючи їх активної ролі в процесі прийняття рішень. Натомість, популістський дискурс навмисно акцентує увагу на проблемах інтеграції чи поодиноких конфліктах, створюючи образ «іншого», що тільки підсилює розділення суспільства на «ми» і «вони».

Економічний вимір наративів також репрезентує читачеві / глядачеві значні відмінності. Зокрема, ліберальний фрейм акцентує увагу на нових можливостях, що з'являються з появою біженців. Так, українські переселенці можуть заповнити прогалини на ринку праці, сприяти зростанню економіки країни, інтегруючи свої знання та навички. Популістський наратив, навпаки, концентрується на конкуренції за ресурси, підкреслюючи ймовірні негативні наслідки, такі як зниження рівня зарплатні для місцевих мешканців або перенасичення соціальних послуг тощо.

Особливу роль у війні наративів відіграє і культурний вимір, де біженці / переселенці / вимушено переміщені особи зображуються або як носії універсальних цінностей, здатні інтегруватися в нове суспільство, або як «чужинці», які загрожують локальній культурній гомогенності. У цьому контексті медіа та політики використовують стереотипи як засіб формування суспільної думки, водночас, ігноруючи індивідуальні історії, що виходять за межі цих категорій.

Політичний дискурс навколо образу біженця / переселенця / вимушено переміщеної особи є основним полем для війни наративів. У міжнародному контексті, країни-донори гуманітарної допомоги часто використовують позитивний наратив про українських переселенців на підтвердження власної ролі як захисників прав людини. Водночас, політики в країнах із великим потоком біженців можуть використовувати як позитивні, так і негативні наративи, залежно від політичної ситуації, а також демонстрації відкритості або жорстких обмежень.

Таким чином, війна наративів через концепт біженця / переселенця / вимушено переміщеної особи є складним процесом, у якому відбувається не лише конкуренція за інтерпретацію соціальної реальності, але й активна боротьба за політичний контроль, ресурси та легітимність влади. Аналіз цього явища і демонструє важливість критичного підходу до медійного висвітлення даного образу, дозволяючи уникнути однобічності та сприяючи формуванню збалансованого й інклюзивного дискурсу.

3. Репрезентація концепту «український біженець» у грецькомовному суспільно-політичному і медійному дискурсі

Дослідження виявило, що особливості репрезентації концепту «український біженець» у грецькомовному суспільно-політичному

і медійному дискурсі обумовлені культурно-лінгвістичними характеристиками і специфікою сприйняття міжнародних криз[1].

У грецькому та кіпрському медійному просторі домінує тенденція зображати українських переселенців як «жертв воєнної агресії», акцентуючи увагу читачів і глядачів на їхній потребі в захисті та гуманітарній підтримці. Такий наратив підсилюється через використання емоційно забарвлених лексем, метафоричних конструкцій і фразеологічних одиниць, що сприяють формуванню образу співчуття та солідарності: «Вони зі смутком у мобільних телефонах переглядають фотографії зруйнованих будинків і кожного дня хвилюються про рідних, що залишилися на Батьківщині – деякі з них навіть стоять на передньому краї війни. У дні свят думки про повернення до України стають ще більш нестерпними. Зрештою, починається Новий рік. І навіть незначне планування на *[Новий – автори]* рік є неминучим, незважаючи на болісну невизначеність, яку він успадковує від драматичного 2022 року»[2].

Автори дослідження підкреслюють важливість ролі фреймів у структуризації медійного дискурсу щодо біженців. Так, нами було визначено такі основні ключові фрейми, дотичні до теми ставлення греків та кіпріотів до переселенців із України: «жертви війни», «наслідки гуманітарної кризи», «іноземна допомога» та «інтеграція в грецьке суспільство». У рамках цих фреймів українських біженців зображено і як носіїв численних проблем, вимагаючи їх розв'язання на міжнародному рівні, але, водночас, і як суб'єктів, здатних позитивно впливати на грецьке суспільство через культурний обмін і співпрацю.

Проведений аналіз також виявив, що терміни «біженці», «мігранти», «переміщені особи», «шукачі притулку» у грецькомовному дискурсі вживаються з певною варіативністю та нерідко ототожнюються, що в результаті призводить до певного розмиття концептуальних меж. Така практика з часом створює інформаційну неоднозначність і часто використовується для маніпулювання громадською думкою у медіапросторі.

Натомість, зіставлення офіційної риторики з громадянськими ініціативами у соціальних мережах показало розбіжності у трактуванні статусу українських біженців. Наприклад, грецька державна

[1] Сніговська О. В., Малахіті А. В. Лінгвокультурологічний концепт біженець у грекомовному суспільно-політичному і медійному дискурсі. Міжнародні та політичні дослідження. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2024. No. 37 (2024). С. 132–150. URL: https://journals.onu.in.ua/index.php/interpolis/issue/view/11

[2] Αλληλεγγύη της ΕΕ προς την Ουκρανία. Στοιχεία επικοινωνίας και πληροφορίες ανά χώρα της ΕΕ. Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/information-people-fleeing-war-ukraine/contacts-and-information-eu-country_el

телерадіокомпанія «ERT» активно висвітлює війну в Україні, висловлюючи підтримку територіальній цілісності України. Вона часто транслює новини про гуманітарні наслідки збройного конфлікту, а також про підтримку українських біженців з боку ЄС та НАТО. Грецька газета «Kathimerini» («Щоденна») зазвичай висвітлює війну в Україні як серйозний міжнародний конфлікт, підкреслюючи важливість підтримки постраждалим з боку Європи. Вона підтримує зусилля міжнародної спільноти щодо гуманітарної допомоги, у тому числі через санкції проти Росії та військову підтримку, але і зазначаючи, що конфлікт має бути вирішений дипломатичним шляхом. Грецька газета «TA NEA» («Новини») висловлює підтримку Україні, часто публікуючи матеріали про наслідки агресії Росії та необхідність європейської єдності, гуманітарну кризу, що виникла внаслідок війни, і приділяючи значної уваги міжнародним санкціям, що застосовуються проти Росії. Грецький телеканал «Mega Channel» також займає проукраїнську позицію, активно висвітлюючи війну в Україні. Він часто транслює новини про російську агресію та її вплив на європейську безпеку. Проте, його позиція може варіюватися залежно від актуальної політичної ситуації в Греції, особливо якщо йдеться про болючі внутрішні питання. Грецький телеканал «Skai TV» теж регулярно сповіщає про ситуацію в Україні та міжнародні зусилля щодо підтримки нашої країни, акцентуючи увагу на важливості міжнародної підтримки та на санкціях проти Росії. Водночас, грецький телеканал «Skai TV» може обговорювати і політичні аспекти, на кшталт негативного впливу війни на економіку Греції та Європи взагалі, зокрема через великий міграційний потік.

Так, офіційні джерела наголошують на необхідності дотримання міжнародних стандартів і відповідальності влади за прийом біженців, тоді як суспільство активно наголошує на гуманітарному аспекті кризи, акцентуючи увагу на потребі адаптації переселенців у нових реаліях. Певна частина громадян Греції і Кіпру підтримує Україну, але виступає проти військової допомоги Греції Україні та санкцій проти Росії.

4. Аналіз існуючих методів вирішення проблеми та формулювання завдання для аналізу образу переселенця в грецькомовному медійному дискурсі

Аналіз образу біженця / переселенця / вимушено переміщеної особи в грецькомовному суспільно-політичному і медійному дискурсах довів необхідність вивчення того, яким чином наративи формують суспільне сприйняття цієї соціальної групи. Одним із основних завдань даного дослідження стало те, яким чином медіа

конструюють образ біженця / переселенця / вимушено переміщеної особи, використовуючи різноманітні фрейми та метафори для представлення різних аспектів цього явища, таких як гуманітарні, економічні та політичні складові. Окрім того, важливим стало вивчення того, як ці наративи впливають на суспільне сприйняття переселенців, зокрема, як вони формують ставлення до них з точки зору соціальної інтеграції, економічної ролі та культурних особливостей. Аналіз політичного контексту дозволив констатувати, що образ переселенців використовується політичними а́кторами для досягнення власних цілей, зокрема мобілізації електорату і підтримки певних політичних ініціатив.

Було виявлено такі проблеми та виклики, пов'язані з медійним відображенням українських переселенців, як-от: стереотипізація, інструменталізація та фрагментація медіадискурсу, що значно впливають на процеси їхньої інтеграції в грецьке суспільство.

Під час написання статті для монографії автори застосували низку методів задля забезпечення комплексного дослідження концепту «український біженець» у грецькомовному суспільно-політичному і медійному дискурсі. Зокрема, для вивчення мовних засобів репрезентації образу було використано лінгвістичний аналіз для виявлення специфічних лексичних одиниць, фразеологізмів, метафор та інших мовних конструкцій, що формують наративи про українських біженців. Когнітивно-дискурсивний підхід був обраний для аналізу структури концепту та його впливу на суспільно-політичну свідомість. Завдяки цьому підходу було досліджено когнітивні фрейми та сценарії, що використовуються у грецьких медіа для створення уявлень про біженців. Контент-аналіз слугував систематизації та кількісному аналізу медійних текстів і соціальних мереж, в яких були представлені розповсюджені наративи про українських біженців. Методика включала визначення засадничих тематичних груп, лексичних маркерів та ідеологічних фреймів. Порівняльний метод використовувався для зіставлення мовних і дискурсивних особливостей представлення концептів «біженець», «мігрант», «шукач притулку» у різних контекстах, що дозволило виявити спільні риси та відмінності в їхній репрезентації. Для дослідження культурної маркованості концептів у грецькомовному середовищі було використано лінгвокультурологічний підхід. Цей метод забезпечив розкриття специфіки національної ідентичності та її впливу на формування уявлення греків і кіпріотів про українських біженців. За допомогою дискурсивного аналізу було проведено дослідження механізмів формування наративів у медійному просторі та їхнього впливу на громадську думку, що дозволило встановити взаємозв'язок

між мовними засобами, ідеологічними позиціями та соціально-політичними процесами. Метод інтерпретації сприяв глибшому розумінню контекстуальних та семантичних аспектів використання мовних одиниць і фреймів у грецькомовних текстах, пов'язаних із темою біженства. Так, застосування вищезазначених методів дало змогу здійснити всебічний аналіз образу українського біженця / переселенця / вимушено переміщеної особи, окресливши його лінгвістичні, когнітивні, соціокультурні та політичні виміри у досліджуваному дискурсі.

5. Розмежування дефініцій «мігрант», «біженець», «шукач притулку», «переміщена особа»

У наукових дослідженнях події останніх років набули визначення як «криза біженців» або «криза мігрантів», причому в медійному просторі ці поняття часто використовуються як синонімічні. Тому і слід зосередитися на розмежуванні виділених дефініцій. Згідно з визначеннями ООН[3], «мігрант» – це людина, яка перебуває за межами країни свого постійного проживання понад рік, незалежно від причин і способу переїзду (добровільного чи вимушеного, легального чи нелегального). Водночас, термін «біженець» означає особу, яка залишила Батьківщину через обґрунтовані побоювання переслідувань за ознакою національності, раси, релігійної приналежності, соціального статусу чи політичних поглядів і не може скористатися захистом своєї країни або повернутися через страх переслідування. Окрему категорію становлять «шукачі притулку» – особи, які звертаються із запитом на отримання захисту чи додаткового статусу. Саме ця обставина і відрізняє їх від мігрантів, котрі вже інтегрувалися у «чуже» суспільство, адаптувавшись до нових умов і ставши його частиною.

Своєю чергою, «переміщеними особами» вважаються громадяни третіх країн або особи без громадянства, які були змушені покинути країну чи регіон походження, або евакуйовані, зокрема у відповідь на звернення міжнародних організацій, і які не можуть повернутися за безпечних та стабільних умов через ситуацію, що склалася в цій країні, і які підпадають під дію статті 1A Женевської конвенції або інших міжнародних чи національних документів, що надають міжнародний

[3] Προσφυγική κρίση και ΕΕ: στοιχεία και αριθμοί. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. URL: https://www.europarl.europa.eu/topics/el/article/20170629STO78630/prosfugiki-krisi-kai-ee-stoicheia-kai-arithmoi

захист, зокрема (і) особи, які врятувалися втечею з районів збройного конфлікту або спалаху насильства[4].

Отже, чи можуть терміни «біженець», «шукач притулку», «мігрант» вживатися як тотожні? Відповідь – категорично, ні. Однак, у сучасному медійному дискурсі ці поняття часто збігаються, створюючи плутанину серед аудиторії, яка не завжди розуміє, про яку саме групу осіб йдеться. Відтак, розмиття термінологічних меж на тлі інформаційної неоднозначності викликає велику концептуальну проблему, яку досі так і не вдалося вирішити міжнародним організаціям і дослідницьким установам, оскільки в Європі немає уніфікованого офіційного визначення термінів, що застосовувалися б усіма країнами Європейського Союзу на однаковому рівні. Така інформаційна неоднозначність призводить до проблем і для самих переселенців, викликаючи непорозуміння у питаннях захисту чи міграційної політики. Адже такі маркери, як «демографічна криза і повернення біженців», «найбільша міграційна хвиля», «переселенська політика», «виселення шукачів притулку» тощо часто використовуються у медійному полі для створення сенсаційних публікацій. Наприклад, «повномасштабна війна Росії проти України спричинила найбільшу міграційну кризу з часів Другої Світової війни. Станом на сьогодні в Європі перебуває близько 4,3 мільйони українських біженців»[5].

Питання, хто саме покинув Україну і чому, видається авторам дослідження доволі цікавим. За статистикою[6], на листопад 2022 року більше половини біженців із України становили діти (52%). Із них близько 14% – це діти віком до 5 років, приблизно така ж частка припала на дітей 6-9 років та 10-13 років. Жінок у віці 35-49 років було зафіксовано 18%, загалом серед дорослого населення жінки склали 83,4%. Лише 17,3% опитаних виїхали разом із чоловіками і дружинами, тоді як самостійно вирушили за кордон 13,3%, а більшість (59,3%) – разом із неповнолітніми дітьми.

[4] Вплив повномасштабної війни на міграцію українців: як масштаби переміщення оцінюють держава Україна та міжнародні організації. Опора. 15 лютого 2023 р. URL: https://www.oporaua.org/viyna/vpliv-povnomasshtabnoyi-viini-na-migratsiiu-ukrayintsiv-iak-masshtabi-peremishchennia-otsiniuiut-derzhava-ukrayina-ta-mizhnarodni-organizatsiyi-2-4523#%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%81

[5] Πρίφτης, Ευ. Πόσοι Ουκρανοί έχουν έρθει στην Ελλάδα μετά τον πόλεμο; GovNews. 11 Φεβρουαρίου 2025. URL: https://govnews.gr/diethni/227872/posoi-oukranoi-echoun-erthei-s/

[6] Вплив повномасштабної війни на міграцію українців: як масштаби переміщення оцінюють держава Україна та міжнародні організації. Опора. 15 лютого 2023р. URL: https://www.oporaua.org/viyna/vpliv-povnomasshtabnoyi-viini-na-migratsiiu-ukrayintsiv-iak-masshtabi-peremishchennia-otsiniuiut-derzhava-ukrayina-ta-mizhnarodni-organizatsiyi-2-4523#%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%81

Опитування, проведене у травні 2023 року, показало, що 63% українських біженців мають вищу або незакінчену вищу освіту. Це досить високий показник, враховуючи, що лише 29,1% українців віком від 25 років мають базову вищу освіту. Ще 24% опитаних, за статистикою, мають середню спеціальну освіту (переважно особи старшого віку), загальну середню освіту – 11% біженців, а незакінчену середню – 2%.

У контексті нашого дослідження, вбачається доцільним навести дані, опубліковані українською громадською організацією «Центр економічної стратегії», яка провела кластерний аналіз, виділивши чотири категорії українських біженців[7]:

- 25% складають *класичні біженці* – переважно це жінки середнього віку, які виїхали з дітьми. Більшість із них оселилася в Польщі та Чехії, надаючи перевагу великим містам через їхню географічну близькість до України. Ця група вважається менш адаптованою до життя за кордоном, погано володіє іноземними мовами та має обмежене коло знайомств серед місцевого населення.
- 29% складають *квазітрудові мігранти* – це особи, найбільш пристосовані до життя і праці за кордоном. Більшість із них уже мала досвід перебування за межами України, тому вони здебільшого володіють іноземною мовою на просунутому рівні та позитивно оцінюють умови життя за кордоном.
- 29% складають т. зв. *професіонали* – це переселенці, орієнтовані на роботу за фахом або суміжною спеціальністю. Ця група живе в комфортних умовах і отримує більше допомоги, ніж інші категорії. Вибір місця проживання у них часто обумовлений наявністю друзів, знанням іноземної мови або доброзичливим ставленням до українців у країні їхнього перебування.
- Насамкінець, лише 16% складають *люди із зони бойових дій* – переважно це біженці, які зазнали значних втрат через війну. Вони не завжди пристосовані до життя за кордоном, але намагаються адаптуватися. Більшість із них проживає в маленьких містах і планує повернутися в Україну, коли ситуація стабілізується.

Згідно з опитуванням Євростату[8], проведеним у квітні-травні 2023 року, 62% переселенців висловили готовність повернутися до України за сприятливих обставин. При цьому, 14% планують повернутися упродовж найближчих трьох місяців, а 6% заявили, що не планують

[7] Калашнік П. Вдома краще? В Україну можуть не повернутись до 3,3 млн біженців, що коштуватиме 7% ВВП. Головні тези з демографічного звіту ЦЕС. Forbes. 05 вересня 2023 р. URL: https://forbes.ua/money/bizhentsi-doslidzhennya-04092023-15788

[8] Калашнік П. Вдома краще? В Україну можуть не повернутись до 3,3 млн біженців, що коштуватиме 7% ВВП. Головні тези з демографічного звіту ЦЕС. Forbes. 05 вересня 2023р. URL: https://forbes.ua/money/bizhentsi-doslidzhennya-04092023-15788

повертатися взагалі. Серед останніх – переважно мешканці східних регіонів України, які найбільше постраждали від війни.

Наприклад, велика частина українців, яка спершу приїхала до Греції, згодом повернулася до України. Так, станом на 24 лютого 2022 року до Греції прибуло 77258 українських громадян[9], а в лютому 2023 року ця кількість зросла вже до 100942 осіб. На сьогоднішній день, за статистикою, у Греції залишилися лише 32570 осіб[10].

Цікаво, що вже на літо 2022 року, у Греції залишилося лише 18 тисяч українських біженців із тих, що прибули туди з початку війни[11]. І залишилися переважно ті, хто мали грецьке походження або виїхали зі сходу України, окупованого російськими військами. Деякі українці покинули Грецію через проросійські настрої серед грецького населення або проблеми з працевлаштуванням. Загалом, у Греції лише 4000 переселенців знайшли роботу, зокрема в галузі громадського харчування. Водночас, тільки 18096 українців подали заявки на тимчасовий захист і 16000 із них отримали відповідний статус.

Основними причинами вибору інших європейських країн стали труднощі з розміщенням та працевлаштуванням у Греції або на Кіпрі. Більшість українців так і не скористалися послугами муніципальних і неурядових структур для пошуку житла. Майже ніхто не погоджувався оселитися в грецьких таборах для біженців у містах Серрес і Елефсіні, які зараз практично порожні. Наразі Греція пропонує лише короткострокове розміщення в таборі Сінтікі поблизу кордону з Болгарією, поки оформлюються документи для подальшого пересування країною. Кіпр теж припинив розміщати українських біженців у готелях.

Фінансова допомога для українських біженців у Греції майже не надається, але всі прибулі мають право на роботу. Грецька служба зайнятості (ΟΑΕΔ) видає картки безробітного, які забезпечують низку переваг, таких як безкоштовний проїзд у громадському транспорті Афін і Салонік, безкоштовний вхід до музеїв і культурних центрів, а також знижки на мобільний зв'язок і комунальні послуги. Проте, картка діє лише три місяці і потребує регулярного її оновлення.

Для дітей біженців створено програми інтеграції до шкільної системи. Проєкт ACE (All Children in Education), ініційований грецькою неурядовою організацією «Solidarity Now», сприяє інтеграції

[9] Ουκρανοί πρόσφυγες μαζικά στα νησιά για εργασία. SLpress.gr. 12.07.2022 URL: https://slpress.gr/koinonia/oykranoi-prosfyges-mazika-sta-nisia-gia-ergasia/

[10] Копитко В. Українські біженці почали виїжджати з трьох країн Європи: звідки найбільше. РБК-Україна. 12 лютого 2025 р. URL: https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayinski-bizhentsi-pochali-viyizhdzhati-1739362066.html

[11] Ουκρανοί πρόσφυγες μαζικά στα νησιά για εργασία. SLpress.gr. 12.07.2022 URL: https://slpress.gr/koinonia/oykranoi-prosfyges-mazika-sta-nisia-gia-ergasia/

через надання освітніх і творчих послуг у спеціальних центрах. Організації «Solidarity Now», «GCR Ρυxida», «Generation 2.0», «Hellenic Red Cross», «Melissa» та інші пропонують курси грецької та англійської мов. Освітні центри проводять заняття з грецької мови, інтерактивні заходи та психологічну підтримку для дітей.

У партнерстві з Міністерством міграції та притулку Греції та за фінансової підтримки МОМ[12] реалізується програма «Helios», яка у співпраці з грецькими фондами «Omnes» і «Parichoresis» надає допомогу у працевлаштуванні, соціальній адаптації та пошуку житла для українців. Онлайн-курси грецької мови доступні через платформи «ODYSSEAS» і «Solidarity School», а також через Школу новогрецької мови Салонікського університету імені Аристотеля, яка пропонує навчання на всіх рівнях за помірну плату від 50 євро.

За даними[13], лише протягом перших трьох місяців роботи програми (з липня 2022 року) тільки 4200 українців отримали підтримку на оренду житла, вивчення грецької мови, працевлаштування та адміністративні послуги. Із 4215 зареєстрованих біженців 73% становили жінки, з яких 60% знаходяться у віковій групі 26-49 років, 30% – від 50 років. 61,6% мають вищу освіту (бакалавр), 14,3% – магістерський ступінь, 9% – середню освіту. Лише 6% зареєстрованих добре володіють грецькою мовою, тоді як 8% мають лише базові знання. Переважна більшість, тобто 66,5% біженців, володіють технікою. Щодо фаху, то 20% в Україні працювали освітянами, 14% – адміністративними або комерційними менеджерами, 11% – юристами, соціальними працівниками чи в культурній сфері. 20% не мали попереднього професійного досвіду.

На Кіпрі, станом на грудень 2024 р.[14], перебувають 22150 українських переселенців, на кінець листопада 2023 року – 19080 осіб, із яких 3585 – чоловіки, 10425 – жінки, а 5070 – діти до 18 років. Кіпр виявився однією з країн із найвищим співвідношенням осіб зі статусом тимчасового захисту (20,7 осіб на 1000 осіб населення острова), що значно перевищило середній показник в ЄС (9,5 осіб на 1000). Більшість українських біженців на Кіпрі працюють у туристичній галузі та індустрії послуг, зокрема у готелях, ресторанах, кафе, туристичних агентствах та інших сферах обслуговування. Українці

[12] Πάνω από 4.000 Ουκρανοί πρόσφυγες έχουν εγγραφεί στο πρόγραμμα Helios. BUSINESS DAILY. 21 Νοεμβρίου 2022. URL: https://www.businessdaily.gr/diethni/74610_pano-apo-4000-oykranoi-prosfyges-ehoyn-eggrafei-sto-programma-helios

[13] Πάνω από 4.000 Ουκρανοί πρόσφυγες έχουν εγγραφεί στο πρόγραμμα Helios. BUSINESS DAILY. 21 Νοεμβρίου 2022. URL: https://www.businessdaily.gr/diethni/74610_pano-apo-4000-oykranoi-prosfyges-ehoyn-eggrafei-sto-programma-helios

[14] Копитко В. Українські біженці почали виїжджати з трьох країн Європи: звідки найбільше. РБК-Україна. 12 лютого 2025 р. URL: https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayinski-bizhentsi-pochali-viyizhdzhati-1739362066.html

також зайняті у будівництві, ремонтних роботах, індустрії нерухомості, у догляді за дітьми, людьми похилого віку та особами з особливими потребами. Деякі українські біженці працюють у транспортних компаніях, логістичних фірмах або у сфері доставки.

6. Ставлення греків і кіпріотів до українських біженців

Значна частина українців, які перебувають на території Греції та Кіпру, знаходяться на загальних підставах, оформивши туристичні візи або візи для інших цілей, а не через механізм міжнародного правового статусу біженців. Це свідчить про те, що багато з них не користуються правовим статусом, який передбачає спеціальну підтримку для біженців. Однак, після початку повномасштабної війни в Україні, для українців було активовано механізм тимчасового захисту, передбачений Директивою Ради ЄС 2001/55, що дозволяв би їм перебувати на території Європейського Союзу на підставі гуманітарного захисту.

Ставлення до українських біженців у Греції та на Кіпрі залежить від культурних, економічних та політичних факторів. З одного боку, спостерігається співчуття до них, як до переміщених осіб, особливо серед греків, які переживають за рідних, які залишилися в Україні. Багато греків розглядають надання допомоги біженцям як моральний обов'язок, зокрема через спільний досвід із історією війни та політичних заворушень. Однак, із іншого боку, нерідко вони висловлюють побоювання щодо навантаження на економіку та інфраструктуру приймаючих країн, що виникає через збільшення потреб у соціальних послугах та ресурсах. Такі настрої часто корелюють із політичними аспектами, а також із культурними бар'єрами, які можуть ускладнювати інтеграцію українців.

З точки зору медіа, ставлення до біженців є ще більш складним. Існують два основні вектори наративів. Один підтримує ідею допомоги та гуманітарного захисту, а інший демонструє негативне ставлення до українців, сприймаючи їх як потенційну загрозу для стабільності грецького суспільства через конфлікт із росіянами. Така ситуація свідчить про «битву наративів», де різні медіа висвітлюють питання українських переселенців із протилежних точок зору, створюючи конфлікт між офіційними та неофіційними дискурсами.

Крім того, проблема мовного бар'єру та соціокультурних відмінностей також відіграє важливу роль у процесі їхньої інтеграції. Відсутність знання грецької мови у значної частини біженців, а також відмінності у сприйнятті комуністичного минулого в культурах створюють додаткові труднощі в соціальній адаптації та працевлаштуванні українців.

Питання біженців є складним та багатогранним явищем, яке викликає широкий спектр реакцій у грецькому суспільстві, від співчуття і підтримки до недовіри і відкритої ворожнечі. Важливу роль у цьому процесі відіграє державна політика, що поєднує гуманітарні цілі з прагматичними аспектами соціальної та економічної стабільності країни. У той же час, неприязнь до біженців з боку певних політичних сил або частини населення ставить перед урядами Греції та Кіпру виклики у побудові єдиної, збалансованої комунікаційної стратегії, намагаючись врахувати інтереси всіх груп суспільства.

У світлі військової агресії Росії проти України, ЄС продовжує активно підтримувати Україну, не лише з точки зору гуманітарної допомоги, а й в економічному та політичному плані. Така підтримка проявляється у вигляді санкцій проти Росії, які серйозно впливають на її військові можливості, а також у наданні фінансової допомоги Україні, зокрема, для покриття її фіскального дефіциту і подальшої підтримки економіки через нові інструменти ЄС. Окрім цього, ЄС готується до розширення, підкреслюючи важливість реформ в Україні та її інтеграції до європейської сім'ї, а також зміцнення обороноздатності Союзу для підвищення безпеки. Концепти «біженець» і «відповідальність» у цьому контексті мають важливе значення у створенні політичного дискурсу, де захист прав біженців виявляється ключовим.

Греція, як одна з країн, що приймає біженців, виявляє високий ступінь толерантності до переселенців, що, зокрема, відображає її історичну роль у допомозі тим, хто шукає захист від війни та переслідувань. У грецькому контексті маркери «громадянський обов'язок», «національна свідомість», «гуманітарна допомога» набувають особливого значення, оскільки вони протиставляється ставленню в інших європейських країнах щодо мігрантів / переселенців / вимушено переміщених осіб. Грецька концептуальна картина світу визначає гуманітарні зобов'язання країни перед переселенцями як важливу частину її європейської ідентичності.

Однак, незважаючи на загальну дружелюбність до біженців, у неофіційному медійному дискурсі часто зустрічаються негативні конотації щодо українських біженців. Теми, що часто піднімаються у публікаціях, включають питання того, чи зможуть європейські країни, зокрема Греція та особливо Кіпр, витримати такий великий потік біженців із України? Публікації стосуються питань про прийом біженців в орендовані житлові приміщення, напруження на ринках праці та освіти, а також проблеми з наданням соціальних послуг і ще гірше – військової допомоги Україні. Це і викликає додаткові труднощі для приймаючих країн, оскільки вони мають справу з напливом мігрантів і необхідністю адаптації та інтеграції великої кількості «нових громадян».

Проблеми, пов'язані з їх прийомом, активно обговорюються як у суспільному, так і в медіадискурсі. Ці питання транслюються через наративи, що висловлюють стурбованість щодо радикалізації суспільства й економічного впливу міграції. Один із основних наративів полягає у ставленні до українських біженців як до «тягаря» для економічної системи Греції та Кіпру, зокрема через бюрократичне ставлення до переселенців з боку чиновників та небажання українців адаптуватися до місцевих умов, наприклад «біженці не хочуть підлаштовувати своє життя до встановлених у Греції / Кіпрі правил». Паралельно поширюються думки, що українці, сприймаються як економічні мігранти, що шукають вигоди, а не як жертви військових конфліктів.

Медіадискурс також характеризується присутністю певних радикальних меседжів, зокрема про чинник економічної нестабільності, на зразок: «біженці є прямою загрозою національній безпеці Греції», «прийняття біженців – це політичний піар», а також заклики щодо відмови від підтримки України в її боротьбі проти Росії як засобу зменшення потоку біженців. Водночас, деякі групи в грецькому суспільстві порівнюють мігрантів з інвесторами, намагаючись мінімізувати образ переселенців як тягар для країни.

Узагальнюючи, відзначимо, що попри наявність офіційної державної стратегії, спрямованої на підтримку біженців та їхню інтеграцію у соціально-економічне середовище, у дискурсі соціальних мереж і неофіційних медіа Греції та Кіпру домінують негативні конотації. Це викликає розрив між офіційними і неофіційними наративами, створюючи конфліктні погляди щодо міграційної політики і статусу біженців у суспільстві. Так, інформаційне середовище стає полем боротьби наративів, де концепт «біженець» стає не лише соціальною проблемою, а й дискурсивним інструментом для створення та поширення різних політичних ідеологій. Процес т. зв. «битви наративів» демонструє складну і часто суперечливу картину ставлення до біженців в Греції та на Кіпрі, де як офіційна державна комунікація, так і неофіційні медіа контекстуалізують міграційні потоки через різні соціальні, економічні та політичні фільтри.

Особливої значущості в аспекті нашої роботи набуває дослідження Еразмії Арваніта[15] «Питання біженців / мігрантів і мас-медіа: репрезентації українських біженців та мігрантів із Туреччини в грецькій цифровій пресі», проведене в Афінському національному університеті імені Каподістрії з червня до серпня 2022 р. Незважаючи

[15] Αρβανιτά, Ερασμία. Προσφυγικό / Μεταναστευτικό ζήτημα και ΜΜΕ: Αναπαραστάσεις των Ουκρανών προσφύγων και των μεταναστών από την Τουρκία στον ελληνικό ψηφιακό Τύπο. MedianalysisGR. 02 Νοεμβρίου 2023. URL: https://medianalysis.net/2023/11/02/prosfygiko-metanasteftiko-zitima-kai-mme/

на те, що Греція не межує з Україною, вона зробила значний внесок у надання захисту переміщеним унаслідок війни громадянам України, зазначає авторка. Довгострокові історичні та культурні зв'язки, їхні спільні релігійні переконання, а також той факт, що значна кількість переселенців із України має грецьке походження, можливо, є одними з найважливіших факторів солідарності, продемонстрованої грецьким суспільством по відношенню до українців. У таких умовах українська криза біженців і переміщення неймовірної кількості людей захопили грецьку друковану і цифрову пресу.

Розглядаючи питання біженців / мігрантів / переміщених осіб, авторка зосередилася на аналізі публікацій новинних веб-сайтів видань «Kathimerini» («Щоденна»), «Proto Thema» («Перша Тема»), «I Efimerida ton Syntakton» («Газета Редакторів») і «I Aygi» («Світанок»), намагаючись виявити фрейми, що виходили з новинних веб-сайтів стосовно українських біженців і мігрантів із Туреччини, а також визначити загальну позицію, яку зайняли цифрові видання стосовно згаданих груп.

Один із найважливіших результатів дослідження полягає в тому, що здебільшого новинні веб-сайти схиляються до використання фрейму «солідарність» стосовно українських переселенців. Показово, що в газеті Kathimerini» («Щоденна») він уживається частіше за всіх (46,4%), у той час як на другій сходинці опинився фрейм «звертаються по допомогу» (28,6%).

Аналогічні відсотки зафіксовані і на матеріалах газети «Proto Thema» («Перша Тема»), де фрейм «солідарність» займає 37,8%, «звертаються по допомогу» – 37,8%, а 18,9% – «заслуговують на допомогу». Своєю чергою, газета «I Efimerida ton Syntakton» («Газета Редакторів») теж використовує фрейм «солідарність» – 33,3%, однак, певною мірою, диференціює своє ставлення, оскільки наголошує більше на тому, що українські переселенці «отримують більшу допомогу у порівнянні з іншими біженцями / мігрантами» – 19%. Найбільша різниця спостерігається в газеті «I Aygi» («Світанок»), оскільки вона надто акцентує увагу на тому, що українські біженці «звертаються по допомогу» – 62,5%.

Ставлення помітно змінюється у публікаціях новинних веб-сайтів щодо мігрантів із Туреччини. Так, газета «Kathimerini» («Щоденна»), у першу чергу, використовує фрейм «страх / небезпека» – 24,2%, а згодом і фрейм «звертаються по допомогу» – 19,7%, у той час як газета газети «Proto Thema» («Перша Тема») представляє турецьких мігрантів переважно через фрейм «страх / небезпека» – 28,6%.

Дослідження також виявило, що кожний новинний веб-сайт, незалежно від своїх політичних симпатій, у більшій чи меншій мірі,

фіксує «нейтральне» ставлення до українських біженців. Наприклад, здається, що газета «Kathimerini» («Щоденна»), зберігає «нейтральне» ставлення до біженців на 71,8%, а «позитивне» – на 28,6%. У тому ж напрямку рухається і газета газети «Proto Thema» («Перша Тема») з «нейтральним» ставленням до біженців – 67,6% і «позитивним» – 32,4%. Газета «I Efimerida ton Syntakton» («Газета Редакторів»), як і «Kathimerini» («Щоденна»), ураховує «нейтральне» ставлення до біженців на рівні 71,4% і «позитивне» – 28,6%. Нарешті, газета «I Aygi» («Світанок») зберігає «нейтральне» ставлення до українських біженців на 87,5% і «позитивне» – 12,5%.

Насамкінець, коли йдеться про українських біженців, усі новинні веб-сайти переважно використовують фрейми «відповідальність», «моральний / гуманітарний аспект», «економічні наслідки», «людиноорієнтованість», «конфліктність», «опозиціонування» тощо.

Щодо загальних висновків, зроблених у дослідженні Е. Арваніта, на розглянутих новинних веб-сайтах спостерігалися значні відмінності в репрезентації українських біженців і мігрантів із Туреччини. Наприклад, у публікаціях веб-сайтів газет «Kathimerini» («Щоденна») і «Proto Thema» («Перша Тема»), головним чином, переважав солідарний підхід до українських переселенців, причому у центрі уваги статей були зазначені труднощі, з якими через війну були змушені зіткнутися конкретні люди. Підхід, прийнятий для мігрантів із Туреччини, дослідниці видався іншим, оскільки фрейм «страх / небезпека» переважав у більшості публікацій.

Щодо газет «I Aygi» («Світанок») «I Efimerida ton Syntakton» («Газета Редакторів»), головним висновком, який напрошувався, була відсутність категоризації переміщених осіб на «біженців» і «мігрантів». За цих умов, концепт «біженець» використовувався на позначення як українських переселенців, шукачів притулку, так і мігрантів із Туреччини. У випадку українських біженців на обидвох новинних веб-сайтах у публікаціях зафіксований фрейм «солідарність», паралельно наголошуючи, що конкретні люди «просять допомоги». «I Efimerida ton Syntakton» («Газета Редакторів») мала єдину новинну веб-сторінку, що висловлювала свою стурбованість стосовно дискримінації біженців / мігрантів / переміщених осіб залежно від їхнього походження, кольору шкіри і релігії. Окрім того, обидва цифрових видання не представляли мігрантів як «проблему» чи «загрозу» для Греції, не висловлюючи також «страху» чи «небезпеки».

Загалом, цифрові видання використовували людиноорієнтовані фрейми, фокусуючись на даних, що могли б викликати у читачів «емоційне зворушення». Водночас, було з'ясовано, що в публікаціях, які стосувалися мігрантів, переважав фрейм «покладання відповідальності»,

оскільки новинні веб-сайти намагалися знайти винних і перекласти відповідальність за масові міграційні потоки на інших.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищезазначене, звернемо увагу, що образ переселенця / біженця / вимушено переміщеної особи з України в грецьких мас-медіа сформувався під впливом складних соціальних, політичних і культурних контекстів.

Загалом, концепт «біженець / переселенець / переміщена особа» є важливим елементом як в офіційних, так і в неофіційних медіа, формуючи уявлення про даний образ у суспільстві. У медійному дискурсі цей концепт часто має опозиційні конотації, що свідчить про наявність напруженості між різними соціальними групами та їхнім ставленням до біженців. Так, державна комунікаційна стратегія щодо українців у Греції та на Кіпрі має виразну лінгвопрагматичну структуру, що включає створення наративів, які сприяють формуванню сприятливого ставлення до переміщених осіб. Це проявляється у використанні певних фреймів і концептів, які орієнтують громадськість на позитивне сприйняття біженців, одночасно прагнучі задовольнити гуманітарні та соціальні потреби цієї категорії осіб. Наприклад, наративи, які акцентують на «притулку в Європі», «готовності прийняти біженців» та «згуртованості» сприяють тому, щоб біженці були сприйняті не як тягар, а як особи, які потребують допомоги і підтримки. Використання таких фреймів, як «відкриті обійми для біженців із України», «гуманітарне питання», «тягар міграції» дозволяє державним органам наголошувати на готовності допомогти, при цьому прагнучі зберегти баланс між солідарністю та реальними можливостями приймаючої країни.

Водночас, є також критичні голоси, які звертають увагу на економічні та безпекові аспекти цієї ситуації. Проросійськи налаштовані політичні групи, а також деякі частини грецького та кіпрського суспільства висловлюють скептицизм щодо прийому українських біженців, сприймаючи їх через призму політичної конфронтації з Україною. Вони часто ставлять під сумнів необхідність надання притулку, висловлюючи побоювання щодо культурних і політичних відмінностей, а також через загрозу зростання антизахідних настроїв внаслідок великого потоку біженців. Для таких груп грецького та кіпрського суспільства українські біженці стають символом не лише гуманітарної кризи, а й потенційної політичної загрози. Ці настрої часто підживлюються медіа-кампаніями, які зображують українців як елемент, що ставить під сумнів стабільність Греції та Кіпру і може сприяти посиленню провладних або антиєвропейських настроїв.

АНОТАЦІЯ

У сучасному медійному дискурсі концепт українського біженця займає важливе місце, оскільки медіа формують суспільне сприйняття цього явища через різні наративи, що мають як позитивний, так і негативний вплив. У грецькомовних ЗМІ українські біженці часто зображуються через гуманітарну перспективу, що акцентує увагу на їхній жертовності та потребі у допомозі. Цей наратив фокусується на трагедії, яку пережили біженці внаслідок війни, втрати рідних та дому, а також змушує їх шукати притулку від насильства. Такий гуманітарний підхід викликає співчуття серед громадськості, сприяючи підтримці гуманітарних ініціатив та програм соціальної допомоги. Однак, подібна репрезентація може мати й непередбачувані наслідки, зокрема зменшення активності українських біженців як агентів змін, підсилюючи сприйняття їхньої залежності від зовнішньої допомоги та знижуючи суспільне визнання їхніх здатностей до самостійної адаптації та відновлення.

Іншим важливим аспектом є економічний дискурс, що активно розвивається в грецьких і кіпрських медіа. Українських біженців часто представляють як працелюбних осіб, які прагнуть інтегруватися в місцеві економічні структури, здобути освіту та зробити свій внесок у розвиток місцевої економіки. Цей наратив, безперечно, сприяє оскарженню стереотипів, що розглядають біженців, як тягар для соціальних систем, підкреслюючи їхній потенціал та економічний внесок. Водночас, зображення біженців як працелюбних та адаптивних людей може породжувати побоювання серед місцевого населення, зокрема через занепокоєння щодо конкуренції на ринку праці, особливо в умовах економічної нестабільності та високого рівня безробіття. Таким чином, економічний дискурс виявляє свою подвійність: з одного боку, він підтримує інтеграцію біженців, з іншого – підживлює соціальні напруги, пов'язані з їхньою економічною присутністю.

Культурний аспект також суттєво впливає на сприйняття українських біженців. Грецькі ЗМІ часто наголошують на культурній близькості українців до європейського суспільства, виділяючи спільність у питаннях освіти, європейських цінностей та здатності до інтеграції. Така репрезентація здатна сприяти позитивному сприйняттю біженців, стимулюючи солідарність і підтримку з боку громадськості. Однак, певні медійні наративи фокусуються на культурних відмінностях і труднощах адаптації, що іноді призводить до загострення напруженості між біженцями та приймаючими спільнотами. Підкреслюючи відмінності, ці наративи можуть створювати соціальні бар'єри, які гальмують процес інтеграції та посилюють стереотипи про «іншого», що перешкоджає становленню більш інклюзивного суспільства.

Політичний дискурс займає центральне місце в обговоренні статусу українських біженців. Офіційна позиція урядів, як правило, ґрунтується на принципах солідарності та підтримки інтеграційних ініціатив, що підкріплюються програмами допомоги та соціальної інтеграції. Водночас, опозиційні політичні сили часто висловлюють занепокоєння щодо тиску на державні ресурси та стійкість існуючих програм підтримки біженців. Політичний дискурс може використовувати образ біженців як риторичний інструмент для мобілізації виборчої підтримки або для впливу на суспільну думку в контексті ширших дебатів щодо міграційної політики, національної ідентичності та розподілу державних ресурсів. Ця динаміка відображає політичні конфлікти, що виникають навколо теми міграції та національної безпеки, і підкреслює важливість цього аспекту в процесі формування політичних стратегій.

Загалом, медійні наративи, що стосуються українських біженців, є складним і багатогранним феноменом, що поєднує гуманітарні, економічні, культурні та політичні аспекти. Вони відображають глибокі розбіжності у ставленні до переміщених осіб, що варіюються від підтримки та солідарності до занепокоєння і побоювань щодо потенційних негативних наслідків їхнього перебування. Ці суперечливі наративи і формують громадську думку та політику, визначаючи напрями інтеграції та співіснування українських біженців у приймаючих країнах, а також впливаючи на загальні тенденції в контексті міжнародної міграції та вимушеного переміщення населення.

Література

1. Αλληλεγγύη της ΕΕ προς την Ουκρανία. Στοιχεία επικοινωνίας και πληροφορίες ανά χώρα της ΕΕ. Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/information-people-fleeing-war-ukraine/contacts-and-information-eu-country_el

2. Αρβανιτά, Ερασμία. Προσφυγικό / Μεταναστευτικό ζήτημα και ΜΜΕ: Αναπαραστάσεις των Ουκρανών προσφύγων και των μεταναστών από την Τουρκία στον ελληνικό ψηφιακό Τύπο. MedianalysisGR. 02 Νοεμβρίου 2023. URL: https://medianalysis.net/2023/11/02/prosfygiko-metanasteftiko-zitima-kai-mme/

3. Ουκρανοί πρόσφυγες μαζικά στα νησιά για εργασία. SLpress.gr. 12.07.2022 URL: https://slpress.gr/koinonia/oykranoi-prosfyges-mazika-sta-nisia-gia-ergasia/

4. Πάνω από 4.000 Ουκρανοί πρόσφυγες έχουν εγγραφεί στο πρόγραμμα Helios. BUSINESS DAILY. 21 Νοεμβρίου 2022. URL: https://www.businessdaily.gr/diethni/74610_pano-apo-4000-oykranoi-prosfyges-ehoyn-eggrafei-sto-programma-helios

5. Πρίφτης, Ευ. Πόσοι Ουκρανοί έχουν έρθει στην Ελλάδα μετά τον πόλεμο; GovNews. 11 Φεβρουαρίου 2025. URL: https://govnews.gr/diethni/227872/posoi-oukranoi-echoun-erthei-s/

6. Προσφυγική κρίση και ΕΕ: στοιχεία και αριθμοί. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. URL: https://www.europarl.europa.eu/topics/el/article/20170629STO78630/prosfugiki-krisi-kai-ee-stoicheia-kai-arithmoi

7. Вплив повномасштабної війни на міграцію українців: як масштаби переміщення оцінюють держава Україна та міжнародні організації. Опора. 15 лютого 2023 р. URL: https://www.oporaua.org/viyna/vpliv-povnomasshtabnoyi-viini-na-migratsiiu-ukrayintsiv-iak-masshtabi-peremishchennia-otsiniuiut-derzhava-ukrayina-ta-mizhnarodni-organizatsiyi-2-4523#%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%81

8. Калашнік П. Вдома краще? В Україну можуть не повернутись до 3,3 млн біженців, що коштуватиме 7% ВВП. Головні тези з демографічного звіту ЦЕС. Forbes. 05 вересня 2023 р. URL: https://forbes.ua/money/bizhentsi-doslidzhennya-04092023-15788

9. Копитко В. Українські біженці почали виїжджати з трьох країн Європи: звідки найбільше. РБК-Україна. 12 лютого 2025 р. URL: https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayinski-bizhentsi-pochali-viyizhdzhati-1739362066.html

10. Сніговська О. В., Малахіті А. В. Лінгвокультурологічний концепт біженець у грекомовному суспільно-політичному і медійному дискурсі. Міжнародні та політичні дослідження. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2024. No. 37 (2024). С. 132–150. DOI: https://doi.org/10.32782/2707-5206.2024.37.12 URL: https://journals.onu.in.ua/index.php/interpolis/issue/view/11

Information about the authors:
Snigovska Oksana Volodymyrivna,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Public Communications and Regional Studies
Odesa I. I. Mechnikov National University
2, Vsevoloda Zmiienka street, Odesa, 65082, Ukraine

Malakhiti Andrii Vasyliovych,
Assistant Professor at the Department of Public Communications and Regional Studies
Odesa I. I. Mechnikov National University
2, Vsevoloda Zmiienka street, Odesa, 65082, Ukraine